

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

เชียงใหม่เป็นจังหวัดในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยที่มีประชากรอยู่หนาแน่น อีกทั้งจังหวัดเชียงใหม่ยังเป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น น้ำตก ถ้ำ ป่า และภูเขา แหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาและวัฒนธรรม เช่น วัดสำคัญทางประวัติศาสตร์ พิพิธภัณฑ์ ศูนย์แสดงศิลปวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ อาทิ สวนสัตว์ ในที่ซาฟารี รวมถึงแหล่งช้อปปิ้งอย่าง ในที่บาร์ซ่า และตลาดหรือภาคต่าง ๆ อีกทั้งยังมีกิจกรรมท่องเที่ยวมากมาย เช่น การขี่ช้าง การปีนเขา การล่องแก่ง การเล่นกอล์ฟ เป็นต้น รูปแบบการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่เน้นกล่าวได้ว่ามีการท่องเที่ยวแทบจะครบทุกรูปแบบของประเภทการท่องเที่ยว เนื่องจากจังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน และภาคเหนือมีภูมิอากาศเย็น ภูมิประเทศสวยงามด้วยป่าเขาและดอกไม้มีนานาชนิด งานศิลปหัตถกรรมหลายชนิดจึงเกิดขึ้นในภูมิภาคนี้ อาชีพของชาวเชียงใหม่ส่วนใหญ่ยังคงเน้นที่อาชีพเกษตรกรรม โดยคิดเป็นร้อยละ 30.20 รองลงมาคืออาชีพขั้นพื้นฐานต่างๆ ในด้านการขายและการให้บริการ คิดเป็นร้อยละ 17.80 อันดับที่ 3 คืออาชีพพนักงานบริการและพนักงานในร้านค้า และตลาด คิดเป็นร้อยละ 15.50 (www.dopa.go.th/xstat/p3950_01.html)

ตารางที่ 1.1 จำนวนและรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาในจังหวัดเชียงใหม่
ปี พ.ศ. 2546 – 2552

รายการ	2546	2547	2548	2549	2550	2551	2552
จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทย (คน)	1,922,059	2,101,099	2,160,142	3,539,772	3,601,727	3,842,549	3,101,790
อัตราการเพิ่ม/ลด (ร้อยละ)	-	9.32	2.81	63.87	1.75	6.69	-19.28
รายได้จากการท่องเที่ยว (ล้านบาท)	18,860.03	20,831.85	12,187.18	19,085.64	20,777.66	22,928.84	13,493.77
อัตราการเพิ่ม/ลด (ร้อยละ)	-	10.46	-41.50	56.60	8.87	10.35	-41.15

ที่มา: สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงใหม่ (2553)

จากตารางที่ 1.1 แสดงให้เห็นถึงจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งในแต่ละปีจะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ธุรกิจท่องเที่ยวจึงเป็นธุรกิจหลักของจังหวัดเชียงใหม่ เพราะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวไทยได้เป็นจำนวนมากในช่วงปี 2546 – 2552 โดยเพิ่มขึ้นจาก 1.92 ล้านคนในปี 2546 เป็น 3.84 ล้านคนในปี 2551 นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ส่วนมาก มีจุดมุ่งหมายที่จะมาสัมผัสวัฒนธรรม และธรรมชาติที่สวยงามของจังหวัดเชียงใหม่ ทำให้รายได้จากการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่เพิ่มขึ้นจาก 18,860.03 ล้านบาทในปี 2546 เป็น 22,928.84 ล้านบาทในปี 2551 แต่ในปี 2552 จำนวนนักท่องเที่ยวกลับมีจำนวนลดลงจาก 3.84 ล้านคนในปี 2551 เป็น 3.10 ล้านคนในปี 2552 ทำให้รายได้จากการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ลดลงจาก 22,928.84 ล้านบาทในปี 2551 เหลือ 13,493.77 ล้านบาทในปี 2552 เนื่องจากปัญหาการเมืองภายในประเทศ แต่ปัจจุบันปัญหาต่างๆ เริ่มคลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้น ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวมีความมั่นใจด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และเดินทางมาเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่เพิ่มมากขึ้น จึงถือได้ว่าเชียงใหม่เป็นจังหวัด ที่มีศักยภาพในการท่องเที่ยวระดับประเทศและระดับนานาชาติ สามารถสร้างรายได้ให้กับประชากรในพื้นที่ได้เป็นจำนวนมาก

จากงานการศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ที่ผ่านมา ส่วนมากจะเป็นการศึกษาในพฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง เทศกาลสำคัญ และการบริการต่างๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ เช่น พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการมาเที่ยวชมสวนสัตว์เชียงใหม่ (สุนตรา วงษ์พันธุ์ ,2550) การวิเคราะห์รายจ่ายของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเทศกาลสงกรานต์ในจังหวัดเชียงใหม่ (ภูษนิศา สุขพัฒน์ ,2549) พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในการเลือกใช้บริการที่พักแรมในจังหวัดเชียงใหม่ (รัตนภรณ์ ถาวร ,2550) แต่ยังไม่มีการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมในการท่องเที่ยวที่น้ำพุร้อนสันกำแพง ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงอีกแห่งของจังหวัดเชียงใหม่ ดังนั้นการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในการเที่ยวที่น้ำพุร้อนสันกำแพงจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจ

อำเภอสันกำแพง เป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดเชียงใหม่ อยู่ห่างจากตัวเมืองเชียงใหม่ไปทางทิศตะวันออก 13 กิโลเมตร มีจำนวนประชากรทั้งหมด 73,269 คน แยกได้ เป็นชาย 35,394 คน หญิง 37,875 คน อำเภอสันกำแพง เป็นอำเภอที่มีแหล่งท่องเที่ยวมากมาย ที่ขึ้นชื่อได้แก่ บ้านบ่อสร้าง เป็นแหล่งรวมหัตถกรรมการทำร่ม กระดาษสา โดยนักท่องเที่ยวสามารถเดินชมการทำร่มได้ตลอดสองข้างทางซึ่งมีมากกว่า 50 ร้านค้า ซึ่งส่วนมากจะทำกันใต้ถุนบ้าน แล้วนำออกมาวางเรียงรายเต็มกลางลานบ้าน เพื่อผึ่งแดดให้แห้ง ทำให้แลดูสวยงามอย่างยิ่งด้วยสีส้ม และลวดลายบนร่มนั้นสะดุดตาผู้พบเห็น ร่มที่ผลิตในหมู่บ้านบ่อสร้างนี้มี 3 ชนิดด้วยกัน คือ ร่มที่ทำด้วย ผ้าแพร ผ้าฝ้ายและกระดาษสา ซึ่งแต่ละชนิดมีวิธี ทำอย่างเดียวกัน ถ้าหาก

นักท่องเที่ยวประสงค์จะชมขั้นตอนการผลิต เจ้าของบ้านก็จะทำการอธิบายตั้งแต่การทำกระดาษสาไปจนถึงวาดลวดลายบนร่มให้ชม ทั้งนี้เพราะการทำกระดาษสายังใช้กรรมวิธีเก่าแก่ที่น่าสนใจมาก โดยใช้วิธีง่าย ๆ และส่วนใหญ่ทำด้วยมือ และสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีชื่อเสียงคู่กับจังหวัดเชียงใหม่มาอย่างยาวนานก็คือ น้ำพุร้อนสันกำแพง ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงาม และมีบริการที่พัก เต็นท์ แค้มป์ปิ้ง การอาบน้ำแร่และว่ายน้ำแร่ บริการนวดแผนไทย ดังนั้นน้ำพุร้อนสันกำแพงจึงเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สามารถเที่ยวพักผ่อนได้ตลอดทุกฤดูกาล เป็นแหล่งท่องเที่ยวพักผ่อนที่ครบครันในทุกด้าน (www.thai-tour.com/thai-tour/north.htm)

น้ำพุร้อนสันกำแพง ตั้งอยู่ในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ อยู่ห่างจากตัวเมืองประมาณ 34 กิโลเมตร เปิดให้เข้าชมทุกวัน ตั้งแต่เวลา 08.00 น.– 21.00 น. บัตรผ่านประตูบำรุงสภกรณ์คนละ 20 บาท เป็นแหล่งน้ำพุร้อนที่มีชื่อเสียงควบคู่กับการท่องเที่ยวของเมืองเชียงใหม่เพราะบรรยากาศร่มรื่น สวยงาม ล้อมรอบไปด้วยภูเขารธรรมชาติ ไม้ดอกนานาพรรณ และได้เรียนรู้ความเปลี่ยนแปลงจากใต้พื้นโลกก่อกำเนิดน้ำร้อนที่มีอุณหภูมิถึง 100 องศาเซลเซียส น้ำร้อนพุ่งขึ้นจากใต้พื้นพิภพสู่ท้องฟ้าสูงถึง 15 เมตร เป็นธรรมชาติที่น่าทึ่งเป็นอย่างมาก เดิมทีบริเวณนี้มีลักษณะเป็นทุ่งหญ้าและมีธารน้ำร้อน บ่อน้ำร้อนธรรมชาติ ซึ่งชาวบ้านบริเวณใกล้เคียงใช้ในการเลี้ยงสัตว์ อาบน้ำแร่ ดื่มหนองไม้ ต่อมาในปี พ.ศ.2515 ประเทศไทยอยู่ในช่วงที่ขาดแคลนน้ำมัน พร้อมทั้งน้ำมันมีราคาแพง รัฐบาลจึงมีนโยบายให้กรมทรัพยากรธรณีและการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยเข้ามาสำรวจพลังงานความร้อนใต้พิภพ เพื่อนำมาใช้ในการผลิตกระแสไฟฟ้า ทดแทนน้ำมันที่ขาดแคลน ซึ่งพื้นที่บริเวณนี้อยู่ในโครงการหมู่บ้านสหกรณ์สันกำแพงตามพระราชดำริ (www.skpHotsPrings.com)

จากการสำรวจของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ในช่วงปีพ.ศ.2515 – 2526 พื้นที่เขตนํ้าพุร้อนสันกำแพงนี้มีพลังงานความร้อนเพียงพอ สำหรับใช้ประโยชน์ทางพลังงานไฟฟ้า แต่ต้นทุนในการนำพลังงานความร้อนมาผลิตเป็นกระแสไฟฟ้าสูงกว่าการผลิตด้วยน้ำมัน จึงได้ระงับโครงการนี้ไว้เป็นพลังงานทดแทนในอนาคต และเพื่อไม่ให้เกิดความสูญเปล่าของแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และสหกรณ์การเกษตรหมู่บ้านสหกรณ์สันกำแพง จำกัด โดยมี ฯพณฯ ดร.ประกอบ หุตะสิงห์ องคมนตรี เป็นประธานโครงการฯ จึงมีความเห็นชอบในการสนับสนุนให้บริเวณน้ำพุร้อนเป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งบริเวณนี้อยู่ในความดูแลของกระทรวงมหาดไทย จึงมีการลงทุนร่วมกันระหว่างการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และสหกรณ์การเกษตรหมู่บ้านสหกรณ์สันกำแพง จำกัด โดยใช้ชื่อว่า “น้ำพุร้อนสันกำแพง” โดยร่วมลงทุนฝ่ายละ 1 ล้านบาท ทำการก่อสร้างอาคาร อาบน้ำแร่ ร้านอาหาร ชุมนพักผ่อน สถานที่จำหน่ายของที่ระลึก ไม้ดอกไม้ประดับ โดยทำการเปิดแหล่งท่องเที่ยว ในวันเสาร์ ที่ 22 ธันวาคม 2527

โดย ฯพณฯ ดร.ประกอบ หุตะสิงห์ องคมนตรี เป็นประธานในพิธีเปิดน้ำพุร้อนสันกำแพงและได้ ฯพณฯ พล.อ.ต.กำธน สินธวานนท์ องคมนตรี เป็นประธานคณะกรรมการอำนวยการน้ำพุร้อนสันกำแพง ปัจจุบันน้ำพุร้อนสันกำแพงอยู่ในการดูแลของ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและสหกรณ์การเกษตรหมู่บ้านสหกรณ์สันกำแพง จำกัด (www.skpHotsPrings.com)

จากการสอบถามจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายประชาสัมพันธ์ของน้ำพุร้อนสันกำแพง พบว่าในแต่ละปีจะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวน้ำพุร้อนสันกำแพงเพิ่มขึ้น จากเดิมซึ่งมีแต่น้ำพุร้อนและบ่อน้ำแร่ให้ดื่มใช้เท่านั้น จะมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวประมาณ 100,000 คนต่อปี ต่อมาได้ทำการพัฒนาปรับปรุงพื้นที่โดยรอบน้ำพุร้อนสันกำแพง โดยเพิ่มบริการห้องพัก ห้องอาบน้ำแร่ สระว่ายน้ำแร่ บริการนวดแผนไทย จึงทำให้มีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นประมาณ 200,000 คนต่อปีในปัจจุบัน โดยมากกว่าร้อยละ 90 ของผู้ที่มาเที่ยวน้ำพุร้อนสันกำแพงเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย จึงทำให้สหกรณ์การเกษตรหมู่บ้านสหกรณ์สันกำแพง จำกัด และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยมีนโยบายในการส่งเสริมให้น้ำพุร้อนสันกำแพงเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญของจังหวัดเชียงใหม่และเพิ่มกิจกรรมทางการท่องเที่ยวต่างๆให้เป็นที่แพร่หลาย

ดังนั้นในนี้จึงทำการศึกษาถึงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการมาเที่ยวน้ำพุร้อนสันกำแพง ตลอดจนความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการมาเที่ยวน้ำพุร้อนสันกำแพง ซึ่งผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อ สหกรณ์การเกษตรหมู่บ้านสหกรณ์สันกำแพง จำกัด และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในการวางแผนนโยบายในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวสำหรับน้ำพุร้อนสันกำแพง

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการทำให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวน้ำพุร้อนสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
- 2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวน้ำพุร้อนสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
- 3) เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อน้ำพุร้อนสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

การศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อสหกรณ์การเกษตรหมู่บ้านสหกรณ์สันกำแพง จำกัดและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยที่ดูแลน้ำพุร้อนสันกำแพง ในการพัฒนาและส่งเสริมน้ำพุร้อนสันกำแพงต่อไป

1.4 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้ทำการศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการเที่ยวน้ำพุร้อนสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ในช่วงเดือนเมษายน 2554 ถึงพฤษภาคม 2554